

Paralelni sustav za bankarsko izvješćivanje Trag novca

Paralelni je sustav za bankarsko izvješćivanje u biti razdvajanje izvještajnoga sustava u odnosu na transakcijski sustav. Iako to nije nepoznanica, približavanjem Hrvatske Europskoj uniji i zahtjevnoj regulativi Hrvatske narodne banke ti će zahtjevi biti sve izražajni

Autor **Darko Režek**, voditelj je BI projekata u ALFATEC Group-u. Završio je Ekonomski fakultet i dio je radnoga iskustva stekao na poslovima iz područja financija i kontrolinga. Dolaskom u ALFATEC Group stječe znanja o vođenju projekata i kvalitetno je odradio neke od najvećih BI projekata u Hrvatskoj. Također, svoju ekspertizu iz područja financija koristi na projektima u kojima se traži poslovni konzalting, tj. unaprjeđivanje poslovnih procesa.

Približavanje banaka i Hrvatske Europskoj uniji logično za sobom povlači određene promjene u nadzornim izvješćima koje Hrvatska narodna banka provodi nad njima. Kad bismo gledali banku kao ustanovu i njezina standardna izvješća (bilanca, račun dobiti i gubitka, novčani tijek), praktički bismo imali izvješćivanje slično klasičnomu poduzeću. Međutim, uvedenom obvezom izvješćivanja svih financijskih ustanova prema Hrvatskoj narodnoj banci, a u cilju nadzora novčanih kretanja i ostvarenja djelotvornoga nadzora sektora monetarnih financijskih ustanova, bankama su „nametnuta“ daleko složenija izvješćivanja koja možemo podijeliti na statistička i bonitetna izvješća, nadzorna izvješća i izvješća o adekvatnosti kapitala.

Banke koje su u vlasništvu inozemnih banaka imaju i druge oblike izvješćivanja zasnovane na zahtjevima svojih vlasnika. Skorašnja primjena izvješćivanja prema Zakonu o kreditnim ustanovama (ZOKI) samo je sol na ranu već ionako preopterećenih zahtjeva na „stare“ izvještajne sustave banaka.

Prvotna su izvješća Hrvatske narodne banke bila mnogo manje zahtjevna i na mnogo „grubljoj“ razini. Drugim riječima, na nekakvoj razini konta glavne knjige da bi se na kraju ti zahtjevi postupno spuštali na sve „finiju“ razinu i postajala sve iscrpnija i iscrpnija. Podatci se više ne traže na razini konta, nego na razini pojedinačnih računa. Dakako da tu nije kraj – počinjemo se spuštati još i niže na razinu pojedinačnih partija pripadajućih računa.

Veliki resursi za zahtjevno izvješćivanje

Ako s informatičkoga gledišta imamo postavljen sustav koji generira glavnu knjigu, a nekakve pojedinosti vodimo sa strane, odnosno preskačemo ih, na način da ih i ne bilježimo u bazi nego iz njih automatski generiramo nekakvu sintetiku, onda definitivno imamo problem u „razbi-

janju“ toga i spuštanja na nižu razinu. U kontekstu navedenih sve detaljnijih zahtjeva za izvješćivanje prema Hrvatskoj narodnoj banci to postaje sve teže i složenije za bančin IT. Upravo kada smo uspjeli svu tu analitiku prikupiti na razini pojedinačnih računa, krećemo u nove izazove – problem prikupljanja još iscrpnijih podataka.

Uzmimo, primjerice, proizvod „oročeni depozit“. Imamo (pojednostavnjeno) konto u glavnoj knjizi „Oročeni depoziti“, u koje spadaju svi pojedinačni računi (svakoga klijenta banke), međutim, izvješćivanje o depozitima podrazumijeva i „ročnost“, što će reći da na jednome računu klijenta možete imati više depozita koje će za potrebe izvješćivanja biti potrebno prikupiti na razini pojedinačnoga depozita. Potom slijedi grupiranje pojedinačnih depozita prema ročnosti... Ako depozite iz navedenoga primjera i popišemo analitički (svaki na zasebnome računu), sigurno postoji proizvod u banci koji se tako detaljno ne popisuje. Sve je to za banke koje imaju starije i teško prilagodljive sustave pa vrlo zahtjevno i sve teže udovoljavaju takvim izazovima. Imaju problem s prikupljanjem velikoga broja iscrpnih podataka, koje sve više troši IT resurse banke.

Banke koje prilagodbu izvješćivanja provode na transakcijskome sustavu, suočavaju se s problemima da im se izvješća, koja pokrenu tijekom noćne obradbe, ne uspiju završiti do drugoga jutra, što za posljedicu ima nemogućnost redovita servisiranja podružnica...

S druge pak strane imamo banke koje su implementirale neko od inozemnih bankarskih rješenja i koja su u trenutku implementacije bila prilagođena tadašnjoj regulativi, ali, zbog stalnih promjena propisa i zahtjeva Hrvatske narodne banke, ti sustavi traže daljnje prilagodbe. Same licence takvog sustava nisu jeftine, kao ni njihova početna implementacija, ali na to treba dodati i cijenu stalnih prilagodbi s obzirom na navedene česte promjene propisa.

Struktura vremena potrebnoga za izradbu i analizu jednoga izvješća bez korištenja izvještajnoga rješenja

Kakvo je rješenje prihvatljivo i moguće?

To je, zasigurno, razdvajanje izvještajnoga u odnosu na transakcijski sustav. Uz transakcijski se sustav, na kojem banka bilježi sve svoje transakcije, razvija paralelni „izvještajni sustav“ u koji se na kraju dana ti podatci (dnevne bančine transakcije) izvlače i spremaju s jednom i isključivom funkcijom – skladištenja tih podataka za potrebe izvješćivanja.

Osnovna je zadaća svake transakcijske baze brzo i točno zapisivanje transakcija u tablicama i brzina odziva korisnicima transakcijskoga sustava.

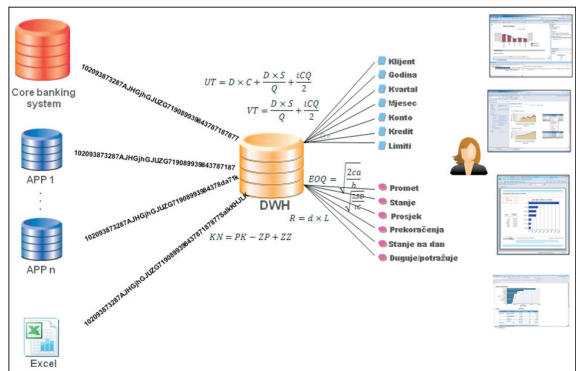
Baza izvještajnoga sustava u koju izdvajamo i spremamo podatke iz transakcijske baze, organizirana je na načelima skladišta podataka prema određenim (funkcionalnim) područjima kao što su klijent, proizvodi, njegovi računi na koje se vežu konta itd. Na taj se način oslobađa transakcijski sustav od usporavanja zasnovanih na upitima u izvještajne svrhe, a s druge se strane banci osigurava brža i kvalitetnija prilagodba novim zahtjevima za izvješćivanjem i HNB-a i menadžmenta banke i stranih vlasnika...

Za dohvrat podataka iz izgrađenoga izvještajnoga sustava postoje kvalitetni alati koji prvenstveno služe poslovnim analitičarima banke i menadžmentu u smislu ad hoc upita odabirom neke ciljane skupine i analize što se s njom događa, zbog čega se nešto dogodilo itd. Takvim alatima razmjerno brzo i lagano, dakle bez programiranja dohvaćate podatke i izrađujete izvješća koja vas zanimaju.

Još jedna bitna značajka razdvajanja transakcijskoga sustava banke od izvještajnoga sustava jest jednostavno u tome da svakodnevno u izvještajnome sustavu možete pamtit određene agregate (npr. salda, prosjeke...), podržati neke zahtjeve koji su stavljeni pred banku, a koje u transakcijskome sustavu nisu predviđene (npr. rastavljanje na dublju analitiku i povijest transakcija obuhvaćenih pojedinim razdobljima izvješćivanja). Naime, jedan je od zahtjeva HNB-a (kao u pravilu i stranoga vlasnika) da ste izrađeno i proslijeđeno izvješće za određeno razdoblje (dekada, mjesec...) uvijek u mogućnosti ponoviti na način da bude istovjetan onomu kakav ste poslali. To je u transakcijskome sustavu teško osigurati zbog knjiženja transakcija unatrag (ispravljanje mogućih pogrešaka...).

Kako to mi rješavamo?

U pravilu se izvješća rade dekadno, mjesečno, tromjesečno itd. Dakle, svaku transakci-

Arhitektura izvještajnoga sustava za banke

ju u izvještajnome sustavu pamtimo po tome u koje su izvještajno razdoblje uključene. Ako postoji potreba za pokretanjem izvješća unatrag nekoliko mjeseci ili godinu dana, na osnovi ćemo dodijeljenoga identifikatora vrlo jednostavno ponoviti izvješće. Banke to rješavaju na drugi način - kada završe izradbu izvješća, podatke spremaju na medij jer transakcijski sustav ne može čuvati toliko podataka. Ako se naknadno pokaže potreba za ponavljanje izvješća, podatci se ponovno učitavaju s medija i pušta se ponovno obradba da bi se provela rekonstrukcija izvješća. Pitanje je hoćemo li uspjeti ponoviti isti rezultat.

Ključnu ulogu izvještajnoga sustava ima Dimenzionalni Model, o kojem izravno ovise analitičke sposobnosti skladišta podataka i budućega izvještajnoga sustava (to je nešto čemu neki ne pridaju dovoljno pozornosti pa prekasno shvate da nisu obuhvatili sve i da se teško mogu vratiti unatrag – rezultat je izradba nekoliko podsustava koji se međusobno teško povezuju).

Na osnovi kvalitetnoga Modela moraju se izgenerirati nad praznom shemom baze, potpuno sve tablice i polja skladišta podataka novoga izvještajnoga sustava.

Izvještajni sustav zasnovan na kvalitetnome Modelu mora biti lagano dogradiv, a njegova je najveća prednost vlasništvo i puna ovlast banke nad njim.

Nadalje, benefit izgradnje izvještajnoga sustava u smislu vlastitog kreacije nove baze u nazivima je tablica i polja koja ćete imenovati na način da su prepoznatljiva – da nazivi nisu kratice vašega proizvođača bankarskoga sustava koji potječe s njemačkoga, francuskoga ili engleskoga govornoga područja.

Nakon izgradnje Modela i baze budućega izvještajnoga sustava, mapiraju se podatci iz transakcijskoga sustava, radi se njihov ekstrakt u skladište podataka, nakon čega slijede određene preobrazbe tih podataka u smislu agregacija, čišćenja, spajanja itd. i tek se nakon toga kreće s izradbom izvješća.

Darko Režek